

A Mugana Raukea e Paulus i Here Lakea ne Huriki a Korin

A Nita Vakalohoka

E Paulus a apostolo i herea a raukea iea (1 Kor 1:1). E Paulus i kilala a rana na raukea iea (3:5-6; 16:21).

I here lakea ne huriki a tara ne Kristo o Korin na pida e 54-55 AD, na tahuna i made o Epesus. A bakovi ala tolu, e Stepanas, e Portunatus, e Akaikus, to bolea a raukea ne huriki a tara ne Kristo o Korin, to lakea o Epesus to habia ne Paulus. E Paulus i here mugea tara raukea ge koli a raukea ne ria.

A tanga e Korin i tabuli na tabeke mule puru ne Iurop, tabukoi na Dari na Kurukuruna Malala. A tabekena malala i tolu mule puru ra i lakea liu na dari, i tabuli vona a tanga i tolu. Mona ni gale e Gris, e Itali, e Spein. Na tahuna e Paulus i herea a raukea iea, a tabeke mule puru ne Gris ni gale e Akaia. A tabeke mule sike ni gale e Masedonia. Akaia, ra tabeke mule puru ne Gris, i manga a bodu. I uka ma i bola ra malala iea, i vano i lakea liu na tabeke mule sike. Na gagana malala nga varago i kamumu ne huriki ri gi hori a aga vona. E Korin a kurukuruna tanga ne huriki ri valai ri vahabi a maki vona. E Korin a tanga i tahoka a rana. I tahoka a murina ni vahabi a maki i dagi, a maka roho ni kona a maki ri pesi haluia, na tabeke tara a murina ni pelekado a ngava. I tahoka a roho na moni, a murina ni ninu, ni malo. I kupo a maka murina ni kavurike a hanuna vure taminga. I tahoka a roho dagi ne vona ni rata a maka rihiva legelege. E huriki a Korin ri bibi rike ria vona maka ruma kamumu ri tahoka.

I kupo e huriki a Korin ri kavurike a hanuna vure taminga.

Ne Apostolo 18:1-8, e Lukas i ta vona e Paulus i vakatubu navai a leho, i vakatubu a tara ne Kristo o Korin.

Na raukea iea, e Paulus ta ge koli a maka ninana ne ria, pali i luhoi tabu a maka maregoa i bele ne ria. I luhoi ni ta vona taro a maka maregoa nga.

A Nita Muga

1 ¹Iau e Paulus. Na ningaru na Vure, i gale iau, ge iau a apostolo ne Isu Kristo. Maria e Sostenes, a turane hita, miri herea a raukea iea.

²Miri here lakene mua e huriki a tara ne Kristo o Korin. E Isu Kristo i ru here here mua, ge mua ne vona a Vure kunana. I gale mua, ge mua e huriki a tara vona, turana e huriki na tanga lobo ri kavurikea a Bakovi Dagi, e Isu Kristo. Ia a Bakovi Dagi ne ria, a Bakovi Dagi ne hita.

³A Vure, e Tamane hita, rua e Isu Kristo, a Bakovi Dagi ne hita, ru gu rata kamumu mua, ru gu habi a nivalemu ne mua.

E Paulus i Kavurikea a Vure

⁴A luhoi mua na parava vakaroro, a kavurike a Vure vona a naro i rata kamumu mua vona a vuhuna mu rihi e Isu Kristo. ⁵I rata kamumu mua, i hatebalala, i vakabagetu mua na maki lobo, na lohokanga dagi, na naro ni ta kamumu. ⁶Ra i maea, i vakasiri i muholi a ngava ne Kristo a vakalongo mua vona. ⁷Ngane mu davea a Bakovi Dagi ne hita, e Isu Kristo, ge hamule valai, i uka ma mu bala vona tara bagetua na Vure. ⁸Ge tuhori mua, ge vano ge harena na nilobona parava, mu gu malamala na tahuna a Bakovi Dagi ne hita, e Isu Kristo ge hamule valai. ⁹^bA Vure i rata a maki lobo i taki ge rata. I gale mua mu gu rihi e Tuna, re Bakovi Dagi ne hita, e Isu Kristo.

A Lotu o Korin i Tahoka a Maregoa

¹⁰“Mua e huriki a turagu, a taki tora mua na rane Isu Kristo, a Bakovi Dagi ne hita, a ta maea, “Mu hate taku. Naha ni vapida lae, naha ni vakabele a tara ge kupo. Mu pesi palupu na niluhoi i taku, na ngava i taku.” ¹¹Mua e huriki a turagu, a kabu ne Kloe ri vakalongo iau vona mu vahehe. ¹²^dRi taki ta i ranga ne mua mu ta maea, “Iau a muri ne Paulus.” I ranga mu ta maea, “Iau a muri ne Apolos.” I ranga mu ta maea, “Iau a muri ne Sipas.” I ranga mu ta maea, “Iau a muri ne Kristo.” ¹³Re Kristo, ni vaveru na maka tabekena? Ra iau, e Paulus, a mate na kai tavalavala na murine mua? Ni vahilolo mua na ragu? ¹⁴^eA kavurikea a Vure vona iau i uka ma a vahiloloa tara viri ne mua. A vahilolo kunana e Krispus, e Gaius, ¹⁵ma mu gu taki ta ni vahilolo mua na ragu. ¹⁶^fA kabu ne Stepanas, ria ranga a vahilolo ria. Pali a luhoi i uka tabu tara viri ga vahiloloa. ¹⁷E Kristo i rudu iau, i uka ma ga vahilolo e huriki. I rudu iau ga vara e huriki na Velenga Kamumu. I uka ma i ngaru ga voko e huriki na ngava na lohokanga dagi na malala. Ma ga rata mavonga, ge uka a nitora a kai tavalavala ne Kristo.

^a 1:8 1Tes 3:13; 5:23 ^b 1:9 1Tes 5:24; 1Ion 1:3 ^c 1:10 Pili 2:2 ^d 1:12 Apo 18:24-28; 1Ko 3:4 ^e 1:14 Apo 18:8; Rom 16:23 ^f 1:16 1Ko 16:15

E Kristo a Vuhuna Lohokanga

18^gNe huriki ri laho na dala na matenga, a nitovo na kai tavalavala i manga a ngava tavula. Pali ne hita, e huriki a Vure i korimule hita, a nitovo na kai tavalavala, ia a nitora na Vure. 19^hA hinere hosi i ta maea, “Ga ratapile a lohokanga ne huriki a bakovi na lohokanga.

Ga vakavaroru a niluhoi ne huriki ri luhoi ta ri lohoka hateka.”

20ⁱI mavonga, a vai e huriki a bakovi na lohokanga? A vai e huriki a mari na vinara? A vai e huriki ri moro hateka na nita? A Vure i vakasiri kavakava, a lohokanga na malala i manga manga. 21^jA Vure i tahoka a niluhoi kamumu hateka. I rata maea, e huriki i uka ma ri gi lohoka na Vure na tahuna ri ramai a lohokanga na malala. Pali i vivi ni korimule e huriki ri luhoi torea a ngava ni vara ria vona, ra ngava e huriki ri luhoi ta a ngava tavula. 22E huriki a Iuda ri ngaru ni matai a nivakasiri. E huriki a Grik ri ngaru a lohokanga legelege. 23^kPali a ngava mi vara e huriki vona, mi taki ria ne Kristo ni paditata na kai tavalavala. A ngava iea i rata e huriki a Iuda ri boru, pali e huriki a Grik ri luhoi ta a ngava manga manga. 24^lPali e huriki a Iuda, e huriki a Grik a Vure i gale ria, ri masia e Kristo ia a nitora, a lohokanga na Vure. 25^mA niluhoi na Vure si luhoi ta i manga, i moro hateka na niluhoi moro moro ne huriki a bakovi. E huriki na malala ri luhoi ta a Vure i uka nitora vona. Pali a nitora na Vure i rangi a nitora lobo ne huriki a bakovi hateka.

26ⁿMua e huriki a turagu, mu luhoi mule a tahuna a Vure i gale mua. I kupo ne mua i uka ma mu tahoka a lohokanga na matane huriki na malala. I kupo ne mua i uka rane mua. I kupo ne mua i uka ma mu valai na kabu na hariki. 27Pali a Vure i vulaki e huriki ri manga na matane huriki na malala, ge vakamaruhu e huriki na malala ri luhoi ta ri tahoka a lohokanga dagi. I vulaki e huriki a bakovi tavula na matane huriki na malala, ge vakamaruhu e huriki a bakovi dagi na malala. 28A Vure i vulaki e huriki a matasia, re huriki na malala ri biu ria. I vulaki e huriki a bakovi tavula na matane huriki na malala, ge ratapile e huriki na malala ri luhoi ta ri dagi hateka. 29^oA Vure i rata mavonga, ge i uka tara viri ge bibi rike mule a rana na matana Vure. 30^pIa kunana a Viri i rata mua mu rihi e Isu Kristo. Na naro iea, e Kristo i habi a niluhoi kamumu lobo ne hita. Na limane Kristo kunana, a Vure i konamule hita, i rata hita si malamala, i kali here here hita, ge hita ne vona kunana. 31^qI mavonga, i uka ma si gi bibi rike mule a rane hita. Ni here hosi, i maea, “A viri i ngaru ni bibi, ge bibi rike kunanea a Bakovi Dagi.”

^g 1:18 Rom 1:16 ^h 1:19 Ais 29:14 ⁱ 1:20 Jop 12:17; Ais 19:12; 33:18; 44:25

^j 1:21 Mat 11:25 ^k 1:23 Rom 9:32; 1Ko 2:14 ^l 1:24 Kol 2:3 ^m 1:25 2Ko 13:4

ⁿ 1:26 Mat 11:25; Iak 2:5 ^o 1:29 Epe 2:9 ^p 1:30 Jer 23:5-6 ^q 1:31 Jer 9:24

A Ngava na Kai Tavalavala

2 ¹Mua e huriki a turagu, hosi na tahuna a bele ne mua, a vara mua na nitana Vure, i uka ma a vakaholi, ga vara mua na maka ngava na lohokanga dagi. ²Na tahuna a made turane mua, a koi ni tovo mua na ngava legelege. A ngaru ni tovo kunana mua na ngava ne Isu Kristo, i mate na kai tavalavala. ³Na tahuna a made turane mua, a uka a kinigaonga. A mangenge, i vakulu a tagagu. ⁴A nitagu, a ngavagu i uka ma a ngava moro moro ga lalu mua vona. Pali na tahuna a vara mua, a nitora na Hanuna Vure i vakasiri i muholi a nitagu. ⁵I bele mavonga, i uka ma mu gu luhoi tora na na lohokanga na malala. Mu gu luhoi tora na nitora na Vure.

A Lohokanga na Vure

⁶Pali e huriki ri koru rike pali ni luhoi torea e Kristo, iau a vara ria na lohokanga. Pali a lohokanga a vara ria vona i uka ma a lohokanga na malala, i uka ma a lohokanga ne huriki a bakovi dagi na malala, re huriki ri gi mate. ⁷A lohokanga a vara ria vona, a lohokanga kapiloho na Vure. A lohokanga iea, a Vure i luhoi purua muga na maki lobo ni ratarike, ge vakabagetu hita vona. ⁸E huriki a matakari na malala, i uka tara viri ge matakilaka vona a ngava iea. Bara ri matakilaka vona, i uka ma ri gi paditanea na kai tavalavala e Bakovi Dagi, ra i bagetu hateka. ⁹Ni here hosi maea,

“I uka tara viri ge matai,
i uka tara viri ge longo,
i uka tara viri ge longo visi na hatena
a maka bagetua kamumu a Vure i kado puru, ge habi ne huriki ri
ngaru hateka.”

¹⁰Pali ngane a bagetua kamumu nga, a Vure i vakasiri ne hita na limana Hanuna, a vuhuna a Hanuna Vure i matai kado kamumu a maki lobo. I mavonga kunana, a niluhoi kapiloho na Vure, a Hanuna i lohoka kamumu vona.

¹¹Uka tara viri ge lohoka vona a niluhoi na viri tara. A hanuna bakovi iea, ra i made pololilo vona kunana, i lohoka vona. I mavonga kunana a niluhoi na Vure. A Hanuna Vure kunana i lohoka na niluhoi na Vure. ¹²A Vure i habi ne hita a Hanuna. I mavonga, i uka ma si luhoi manga e huriki na malala ri luhoi. Na naro iea, si matakilaka a maka maki a Vure i habi tavula ne hita. ¹³Si vakalongo e huriki vona a maki nga a Vure i habi tavula ne hita. Si vakalongo, i uka ma si ta na ngava na lohokanga na malala. Si ta na ngava i habi ne hita a Hanuna Vure. Si tuveve polo ne huriki a tara na Vure a pelegona ngava na Vure.

† 2:3 Apo 18:9; 2Ko 10:1 † 2:4 1Tes 1:5 † 2:9 Ais 64:4

¹⁴E huriki a bakovi i uka ma i tabuli ne ria a Hanuna Vure i uka ma ri luhoi tora a nitovo na Hanuna Vure. A nitovo nga, ri luhoi ta a ngava manga manga. I uka ma ri longokilala, a vuhuna a ngava nga, bara i longokilala kunana e huriki a Hanu Kiripiripi i tabuli pololilo ne ria. ¹⁵A viri i tahoka a Hanu Kiripiripi bara i luhoi kado a maki lobo. Pali i uka tara viri ge kara ni pelekado a narona. ¹⁶"I manga a ngava ni here hosi, i maea,

"E rei ge lohoka na niluhoi na Bakovi Dagi, ge tovoa?"
Pali hita, si lohoka vona a niluhoi ne Kristo.

Manga a Koma Kiroko

3 ¹Mua e huriki a turagu, hosi a made turane mua, mu ramai e Kristo. Pali na tahuna a tovo mua, i uka ma a tovo mua manga mu kinigao na Hanu Kiripiripi. A tovo mua manga e huriki ri ramai a niluhoi na malala, e huriki a koma kiroko na narone Kristo. ²"A tovo mua, i manga a vakaruru mua, i uka ma a habi a maki tora ne mua, a vuhuna i uka ma mu paki ma. Ngane ranga, i uka ma mu paki, ³"a vuhuna mu tabana ni muri mai a naro na malala. Mu hate madihi, mu vagege. I vakasiri manga mu ngaru kunana a naro na malala. ⁴"Na tahuna a viri i taki ta i muri ne Paulus, o a viri tara i taki ta i muri ne Apolos, mu ramai kunana a naro na malala.

⁵"E Apolos, ia e rei muholi? Pali iau, e Paulus, iau e rei muholi? Maria a vora kunana, e Bakovi Dagi i rudu maria miri gi vakalongo ne mua a Velenga Kamumu, lakea mu luhoi tora ia. ⁶I manga iau a varo, e Apolos i kisi, pali a Vure kunana i ratea a hania i gaga, i koru rike. ⁷A viri i varo, a viri i kisi a hania, rua varago a bakovi tavula. Pali a Vure kunana a viri muholi, i rata a maka maki ri gaga, ri koru rike. ⁸"A viri i varo, a viri i kisi a hania, ru palupulupu kunana. Rua varago bara ru bole a mapane rua, i muri mai a leho ne rua. ⁹Maria varago a vora na Vure, miri leho palupu. Mua a hania na Vure.

Mu manga a roho na Vure. ¹⁰A Vure i rata kamumu, i rata iau a bele manga a mari ni hae a ruma. A ru puru a vuhu kedo, ni gi vakapesi a ruma vona. Pali a viri tara i valai, i hae rike vona a ruma. Hita takutaku si gi luhoi kamumu, si gi hae kamumua a roho. ¹¹"I uka tara vuhu kedo tabu si gi ru purua. A vuhu kedo i taku kunana, ni ru puru pali, re Isu Kristo. ¹²Pali e huriki ri hae langa a ruma na vuhu kedo iea, ri gi hae na gol ranga, o na silva ranga, o na kedo mata kamumu ranga, o na kai ranga, o na gavana rabia ranga, o na rehi ranga. ¹³^bMuri a leho ne huriki

^u 2:16 Ais 40:13 ^v 3:2 Hib 5:12-13; 1Pe 2:2 ^w 3:3 1Ko 1:10-11 ^x 3:4 1Ko 1:12

^y 3:5-6 Apo 18:4,11,27-28 ^z 3:8-9 Mat 16:27; Epe 2:20-22 ^a 3:11 Ais 28:16; 1Pe 2:4-6

^b 3:13 1Ko 4:5

lobo bara i bele kavakava na nilobona parava. Bara i bele kavakava na tahuna a kanono i tonia, ni gi matai a leho ne hita takutaku ni rata kamumu, o i uka. ¹⁴A leho na viri i rata langeda na vuhu kedo iea i uka ma ge nono, bara i bole a mapana vona. ¹⁵Pali a leho na viri ge nono, a leho vona bara i velu. I muholi, a bakovi bara ni korimule, pali bara i manga a viri ni korimule na ruma vona i nono.

¹⁶°Ra mua, i uka ma mu lohoka vona? Mua a roho na Vure. A Hanu Kiripiripi i made na kurukurune mua. ¹⁷A Vure bara i ratapile e huriki ri ratapile a roho vona, a vuhuna a roho na Vure ne vona kunana. Pali mua a roho vona.

¹⁸Naha ni tami mule mua. E rei a viri i luhoi ta i tahoka a lohokanga na malala i dagi hateka, iau a ngarua ge taparakia, ge mata mangamanga na matane huriki na malala. Muri bara i tahoka a lohokanga muholi.

¹⁹^dA lohokanga na malala, a niluhoi tavula na matana Vure, a vuhuna ni here maea, “E huriki ri luhoi ta ri lohoka hateka, a Vure bara i rata ria, a lohokanga ne ria bara i ratapile ria.”

²⁰^eA ngava tara ni here, i maea, “E huriki ranga ri luhoi ta ri lohoka hateka, pali a Bakovi Dagi i lohoka vona, a niluhoi ne ria a maki tavula kunana.”

²¹I mavonga, naha ni bibi rike e huriki a bakovi. A maki lobo ni habi ne mua, ne vona ni kori mua. ²²Ra iau, e Paulus, e Apolos, e Sipas, a malala, a nimahuri, a matenga, a hini mona, a hini muri ma, a maki lobo ne mua. ²³Pali mua ne vona e Kristo, e Kristo ne vona a Vure.

A Leho ne Huriki a Apostolo

4 ¹I mavonga a ngaru mu gu matai maria, maria a vora ne Kristo ni vakalongo e huriki na nitana Vure, ra hosi i kapiloho, pali ngane ni pukatala. ²^fPali e huriki a vora, ri gi muri mai kamumu a ngava lobo na bakovi dagi ne ria. ³Pali ne nau, a maki tavula na matagu mu gu pelekado a leho nau, o e huriki na malala ri gi pelekado iau. Iau tara, i uka ma a pelekado mule a narogu. ⁴A luhoi kado pali a narogu, i uka ma a masia tara maki ga rare vona. Pali a naro iea i uka ma i rata iau ga malamala. E Bakovi Dagi kikeri ge pelekado a narogu. ⁵^gI mavonga, naha ni pelekado muga a naro na viri, muga ne Bakovi Dagi ge valai. Ge valai, ge vakasiri kavakava a naro hale e huriki ri rata kapiloho. Ge vakasiri kavakava a niluhoi kapiloho ne huriki, i navai ri rata a maki ri rata? Muri a Vure ge kavurike hita takutaku.

⁶^hMua e huriki a turagu, a ngaru ni kori mua, lakea a kurahi a ragu, a rane Apolos. A ngaru ni kori mua, mu gu lohoka vona a ngava iea, “Naha

° 3:16 1Ko 6:19; 2Ko 6:16 ^d 3:19 Jop 5:13 ° 3:20 Sng 94:11 ^f 4:2 Luk 12:42

§ 4:5 1Ko 3:8 ^h 4:6 Rom 12:3

ni page poloa a nitana Vure.” Bara mu lohoka vona a ngava iea, i uka ma mu gu tagege, mu gu bibi rike ranga, mu gu biu ranga. ⁷ⁱMu rangi navai e huriki ranga? A ra maki kamumu mu tahoka, pali a Vure i uka ma i habia ne mua? A maki kamumu lobo mu tahoka, a Vure i habi mua, pali i navai mu bibi rike mule mua i manga mua kunana mu vakabele a maki nga?

⁸Ra mua, mu pahadaki ta mu tahoka pali a maki lobo, mu maru! Mu pahadaki ta mu tahoka pali a mahala lobo! Mu pahadaki ta mua a hariki, pali i uka ma miri kori mua, mu bele pali manga a hariki! A ngaru ge mua a hariki. Pali maria ranga, bara maria a matakari turane mua! ⁹Pali iau a luhoi maea, a Vure i ru mia e huriki a apostolo, mi muri liu. Mi manga e huriki a bakovi ni taki ni gi rabalaki na matane huriki lobo. E huriki lobo ri matanono mia: e huriki a bakovi, e huriki a agelo. ¹⁰Pali i navai? Mia mi manga hateka a vuhuna mi rata a leho ne Kristo, pali mua mu moro hateka a vuhuna mu rihi e Kristo, e? Mia mi uka a nitora, pali mua mu kinigao hateka, e? Mua ni togo, pali e huriki ri biu mia, e? ¹¹^jI hosi, i valai i harena mona, mi vitolo, mi marohu, i marape a varakia ne mia, ni ubi mia, mi uka ruma mi gi made vona, ¹²^kmi leho hateka na limane mia. Na tahuna e huriki ri biu mia, mi vakabagetu ria. Na tahuna e huriki ri habi a nimadihi ne mia, mi kaloho, mi hatenono kunana. ¹³Na tahuna ri harogi pile mia, mi taki kamumu ria. Na matane huriki mi bele manga a ragumera na malala i vuroki e huriki, a maki i bera, i mavuru.

¹⁴A herea a raukea iea, i uka ma ga vakamaruhu mua. A herea, ga vara mua, i manga a bakovi i varea e tuna, ra i ngaru hatekea. ¹⁵^lRi ala kupo hateka e huriki ri tovo mua ne Kristo, pali e tamane mua i taku kunana. Hosi iau a bele manga e tamane mua na tahuna a vakalongo mua vona a Velenga Kamumu ne Isu Kristo. ¹⁶^mI mavonga, a ngaru hateka mu gu ramai a vilogu. ¹⁷ⁿA ngaru mavonga, lakea a rudua e Timoti. I manga e tugu a hategu pololilo ne Bakovi Dagi. I kori vakaroro iau na leho. A rudua ge made turane mua, ge vakalohoka tabu mua vona a narogu a ramai e Isu Kristo vona. Ra naro nga a tovo e huriki a tara ne Kristo na tanga lobo a lakea vona. ¹⁸E huriki ranga ne mua ri luhoi iau ta i uka ma ga hamule lakene tabu, lakea ri tagege hateka. ¹⁹Pali e Bakovi Dagi ge ngaru, iau popote ga hamule lakene. Muri ga matai e huriki nga, ri tahoka a nitora, o ri ta tavulavula kunana. ²⁰^oA harikianga na Vure i uka ma a ngava tavulavula. A harikianga na Vure a nitora. ²¹Pali mu ngarua ge navai? Mu ngaru ga bole a lebo, ga lakene, o mu ngaru ga lakene ga rata kamumu mua, ga made madoru turane mua?

ⁱ 4:7 Rom 12:6 ^j 4:11 2Ko 11:23-27 ^k 4:12 Mat 5:44; 2Tes 3:8 ^l 4:15 Gal 4:19
^m 4:16 Pili 3:17 ⁿ 4:17 Apo 19:22 ^o 4:20 1Ko 2:4

A Naro na Molenga

5 ¹Ni vakalongo iau vona ta a viri tara ne mua i mole. A molenga vona i hale hateka, a bakovi tara i radi poloa e girihine tamana. A naro iea i hale hateka, e huriki ri made na uvo ranga ri marikoi vona. ²I bele ne mua a naro iea, pali mua mu bibi rike mule mua! I kamumu mu gu tangi. Ra viri iea, i ratea a naro iea, mu tonon talea, nahea ge made turane mua.

³I muholi a made basi ne mua, pali a niluhoi nau i tabuli turane mua. A pelekado pali a narona bakovi iea, i manga a hini a made turane mua, a taki i rata a naro hale. ⁴Mu vapopo na rane Isu a Bakovi Dagi, mu rata manga iau a made turane mua. A nitona ne Isu a Bakovi Dagi ge made turane mua. ⁵Lakea mu habia na limane Satan a bakovi iea, ge ratapile a kakaina. Mu rata mavonga, bara mu korimule a hanuna, i uka ma ge vurua na parava e Bakovi Dagi ge hamule valai vona.

⁶Ra hini mu bibi rike mule a rane mua, i uka ma i kamumu. Mu lohoka vona, a is popote kunana bara i rata a bret lobo i vava. ⁷Mu vuroki tala a is hosi, mu gu bele manga a bret karaba. I muholi mu manga a bret i uka is vona, a vuhuna a nihabi ne hita, e Kristo, a tuna sipsip na Habu na Nipagepolo, ni rabalaki, ni habi pali. ⁸I mavonga, si gi ratea a habu iea, nahea si gi kani a bret hosi i vona a is, ra naro hale. Si gi ratea a habu iea na bret i uka is vona, ra naro malamala, na nita muholi.

⁹Na raukea a here mugea, a taki mua nahea mu gu laho turana e huriki ri rata a naro na molenga. ¹⁰A here maea, i uka ma a taki e huriki a bakovi na malala ri rata a naro na molenga, e huriki ri muma, e huriki a panaho, e huriki ri kavurike a vure ranga. Iau bara ta maea, bara mu keri ni made koea na malala. ¹¹Pali ngane a here, a taki mua nahea mu gu laho turana e huriki ri taki ta ria a turane mua, pali ri rata a naro na molenga, ri muma, ri kavurike a vure ranga, ri padi a kidune huriki, ri ninu a naru vagole lakea ri manga, ri panaho. E huriki a bakovi maea, naha ni ta turane ria, naha ni kani turane ria. ¹²Iau ga pelekado navai a narone huriki i uka ma ri dili na tara ne Kristo? Pali e huriki ri dili na tara ne Kristo, mu pelekado a narone ria. ¹³A Vure bara i pelekado e huriki polovavo. Pali a nitana Vure i ta maea, “Mu lili vuroki e huriki a bakovi hale, i uka ma ri gi made turane mua.”

A Naro Ni Vapelekado na Ngava

6 ¹A viri tara ne mua ge tahoka a ngava ne turana tara, i navai ge polo taro e huriki a tara ne Kristo, ge vano, ge vakapesia na matane

^p 5:1 Levi 18:7-8; Vin 22:30 ^q 5:3 Kol 2:5 ^r 5:5 1Tim 1:20 ^s 5:6 Gal 5:9 ^t 5:7 Ais 53:7; 1Pe 1:19 ^u 5:8 Vin 16:3 ^v 5:11 2Tes 3:6; Tit 3:10 ^w 5:13 Vin 13:5; 17:7

huriki a bakovi na uvo? ²xI navai? I uka ma mu lohoka vona? E huriki a tara ne Kristo ri gi pelekado a narone huriki na malala muri ma. Ge mavonga, i navai mu keru ni vapelekado a ngava kiroko ne mua? ³I uka ma mu lohoka vona? Muri ma si gi pelekado a narone huriki a agelo. I mavonga, i kamumu si gi vapelekado a ngava ne hita koea na malala. ⁴Pali na tahuna mu tahoka a ngava, i navai mu vakapesi a bakovi, i uka rana na tara ne Kristo, ge pelekado a ngava ne mua? ⁵A ta maea, ga vakamaruhu mua. I navai? I uka tara viri ne mua ge tahoka a niluhoi kamumu, ge longo, ge pelekado a ngava i bele na koropalane mua? ⁶Pali mua mu vakapesi e turane mua na matane huriki i uka ma ri luhoi torea e Kristo. ⁷Ra hini mu vagege, mu vakapesi mua na matana bakovi ni pelekado a ngava, i vakasiri manga mu velu pali na vilo ni muri mai e Kristo. A viri tara ge rata hale mua, mu kaloho kunana. A viri tara ge tami mua, ge radi a maki ne mua, mu kaloho kunana. ⁸Pali i uka ma mu rata mavonga. Mua kunana a viri mu rata hale, mu tami e turane mua, mu radi a maki ne ria!

⁹I navai? I uka ma mu lohoka vona? E huriki ri rata a naro hale i uka ma ri gi dili na harikianga na Vure. Naha ni tami mule mua. E huriki ri mole, e huriki ri kavurike a vure ranga, e huriki ri tuli e girihina viri tara, e huriki a bakovi ri radi a bakovi, ¹⁰e huriki a panaho, e huriki ri muma, e huriki ri ninu a naru vagole ri manga, e huriki ri ta padimomo, e huriki ri radi a maki na viri tara, re huriki a bakovi a ngatavine maea i uka ma ri gi dili na harikianga na Vure. ¹¹^aRanga ne mua, hosi mua a viri maea. Pali a rane Isu Kristo a Bakovi Dagi, a Hanuna Vure ne hita ru vahilolo mua, ru rata mua mu malamala, ru rata mua mu uka ngava na matana Vure.

Naha Ni Mole

¹²^aRanga ne mua mu ta maea, “I uka tara naro ni gi pupukari iau ga rata.” Pali iau a ta maea, a naro ranga i uka ma ri gi kori iau. Mu ta maea, “I uka tara naro ni gi hatekakari iau ga rata.” Pali iau i uka ma ga matataro tara naro ge vakavora iau. ¹³^bMu ta maea, “A maki ni kani ne vona ni vakavonu a kavutu. A kavutu ne vona ni tahoni a maki ni kani.” I muholi, pali muri ma a Vure ge vakalobo varago a maki ni kani, a kakaine hita. A kakaine hita i uka ma ne vona ni mole. A kakaine hita ne vona e Bakovi Dagi. E Bakovi Dagi ne vona a kakaine hita. ¹⁴^cA Vure, na nitora vona, i vakamahuri mule na matenga e Bakovi Dagi. I mavonga, hita ranga, bara i vakamahuri mule a kakaine hita. ¹⁵^dMu luhoia. A kakaine mua takutaku ri manga a tabekena kakaine Kristo. I mavonga,

^x 6:2 Kap 20:4 ^y 6:9-10 Gal 5:19-21; Epe 5:5; Kap 22:15 ^z 6:11 Tit 3:3-7^a 6:12 1Ko 10:23

^b 6:13 1Tes 4:3-5 ^c 6:14 Rom 8:11; 1Ko 15:20; 2Ko 4:14 ^d 6:15 Epe 5:30

i kamumu ni gi rata a tabekena kakaine Kristo ge madoko na kakaina ngoi? I uka liu! ¹⁶ eMu luhoia. A bakovi i mahita turana ngoi, a kakaine rua i bele taku kunana, a vuhuna ni here na Hinere maea, “A kakaine rua ge taku.” ¹⁷ Pali a viri i rihi e Bakovi Dagi, a hanune rua ru madoko.

¹⁸ Mu malele ha vona a naro na molenga. A naro hale lobo ni rata polovavo na kakaina viri. Pali a viri i mole i rata hale virihi mule a kakaina. ¹⁹ A kakaine mua a roho na Hanu Kiripiripi, ra i valai na Vure, i made pololilo ne mua. Ngane a Vure a tahone mua, i uka ma mua a tahone mua, ²⁰ a vuhuna i kona pali mua na mapa dagi. I mavonga, a maki lobo mu rata na kakaine mua ge rata e huriki ri gi kavurikea a Vure.

A Ngava na Parangia

7 ¹ Ngane ga koli a ngavane mua mu here puru na raukea. A bakovi, i kamumu i uka ma ge mahita turana ngatavine. ² Pali a vuhuna a naro na molenga i bele dagi hateka, i kamumu a bakovi takutaku ge tahoka e girihina, a ngatavine takutaku ge tahoka e girihina. ³ A kakaina bakovi ne vona e girihina, i uka ma ge vakatokua. I mavonga kunana, a kakaina ngatavine ne vona e girihina. I uka ma ge vakatokua. ⁴ A ngatavine i uka ma i matakari mulea a kakaina. E girihina i matakaria. I mavonga kunana, a bakovi i uka ma i matakari mulea a kakaina. E girihina i matakaria. ⁵ A mata girihina rua i uka ma ru gu valohopile. Pali bara ru ngaru ni varodo a ngava, ru gu malo popote taro, ru gu vasileki, i uka ngava. Pali muri, ru gu made palupu tabu, ma ge toni rua e Satan, a vuhuna ru keru ni pahadanu a ningaru hale na kakaine rua. ⁶ I uka ma a vakuku mua. A ta kunana, a naro iea, mu ngaru ni ramaia, mu ramaia. ⁷ I kamumu e huriki lobo ri gi manga iau. Pali a Vure i vakabagetu hita takutaku na ningaru si gi ramaia.

⁸ Mua e huriki a bakovi i uka ma mu parangi, turana mua e huriki a havuri, a ta maea, i kamumu mu gu made manga ori, manga iau. ⁹ Pali a viri i keru ni pahadanu a ningaru na kakaina, i kamumu ge parangi, ma ge ratapilea a ningaru dagi na kakaina.

¹⁰ ⁱ Mua e huriki mu parangi pali, a vakuku mua (i uka ma i iau, e Bakovi Dagi i vakuku mua): mua e huriki a ngatavine, naha ni ha taroa e girihine mua. ¹¹ (Pali a ngatavine ge ha taroa e girihina, nahea ge parangi tabu. O i kamumu ge hamule mai e girihina). Pali mua e huriki a bakovi, naha ni pile e girihine mua.

¹² Pali e huriki ranga ri parangi pali, a ta maea (i uka ma e Bakovi Dagi, iau a ta maea): e rei a bakovi, a turane teu, e girihina i uka ma i

^e 6:16 Mat 19:5 ^f 6:17 Ion 17:21-23; Rom 8:9-11 ^{*} 6:20 1Ko 7:23; 1Pe 1:18-19

^h 7:9 1Tim 5:14 ⁱ 7:10 Mat 5:32

luhoi torea e Kristo, pali ra ngatavine iea i vivi kunana ni made turana, nahea ge pilea. ¹³I mavonga kunana, a ngatavine tara, e girihina i uka ma i luhoi torea e Kristo, pali a bakovi iea i vivi kunana ni made turana, nahea ge pilea. ¹⁴A bakovi i uka ma i luhoi torea e Kristo, pali e girihina i luhoi torea e Kristo, ngane a bakovi iea, a Vure i matakaria. E huriki e tuna ranga, a Vure i matakari ria. A ngatavine i uka ma i luhoi torea e Kristo, pali e girihina i luhoi torea, ngane a ngatavine iea a Vure i matakaria. E huriki e tune rua, ranga a Vure i matakari ria, i uka ma i biu ria. ¹⁵^jPali a bakovi o a ngatavine, ra i uka ma i luhoi torea e Kristo, i ngaru ni ha taroa e girihina, naha ni ta karia. Ge vano. Ge bele maea a hini, a viri i luhoi torea e Kristo i matukapaga ne girihina, a vuhuna a Vure i gale mua mu gu made na nivalemu. ¹⁶^kMua e huriki a ngatavine, ma ge matai a naromu e girihimu, ge pulo a vilona. Pali mua e huriki a bakovi, ma ge matai a naromu e girihimu, ge pulo a vilona.

Ioe o Made Navai na Tahuna a Vure i Gale Ioe, o Made Maea Kunana

¹⁷A ra nimade e Bakovi Dagi i habi ne hita takutaku, si gi ramai kunana. A ra nimade a Vure i gale hita takutaku vona, si gi laho vona. A vinara iea, a vakuku mua e huriki a tara ne Kristo vona. ¹⁸E huriki a Vure i gale ria, ni pala pali a kuline ria, naha ri gi pulo a kuline ria ni pala. E huriki, a Vure i gale ria, pali i uka ma ni pala ma a kuline ria, nahea ni gi pala a kuline ria. ¹⁹^lA viri ni pala a kulina, o i uka ma ni pala a kulina, a maki tavula. A maki dagi, a viri ge longototo a vinara na Vure. ²⁰Si made navai na tahuna a Vure i gale hita, si gi made kunana vona ra nimade iea. ²¹A Vure i gale ioe na tahuna ioe a vorakato? Naha ni loho lege. Pali ge tahoka tara dala go matukapaga vona, o ratea, go matukapaga. ²²^mA viri a Vure i galea na tahuna ia a vorakato vona, ngane i rihi e Bakovi Dagi, i matukapaga pali na matane Bakovi Dagi. Pali a viri i uka ma a vorakato na tahuna e Bakovi Dagi i galea, ngane ia a vora ne Kristo. ²³A Vure i kona mua na mapa dagi, i mavonga, nahea mu gu bele manga a vorakato ne huriki a bakovi. ²⁴I mavonga, mua e huriki a turagu, mu made navai na tahuna a Vure i gale mua, mu made mavonga kunana turana Vure.

A Ngava Ranga na Parangia

²⁵Ngane ga here a ngava ne huriki i uka ma ri parangi ma. E Bakovi Dagi i uka ma i habi nau ranga vinara. Iau kunana a habi ne mua a niluhoi kamumu nau, a vuhuna e Bakovi Dagi i dodo iau, i rata iau, iau a bakovi ni ta muholi. ²⁶A parava mona, a tahuna na nimava, lakea iau

^j 7:15 Rom 14:19 ^k 7:16 1Pe 3:1 ^l 7:19 Rom 2:25; Gal 5:6; 6:15 ^m 7:22 Pmn 16; 1Pe 2:16

a luhoi i kamumu e huriki i uka ma ri parangi ma, ri gi made mavonga kunana. ²⁷O parangi pali? Naha ni ha taroa e girihimu. Pali ioe i uka ma o parangi ma, naha ni matakana a viri go parangi vona. ²⁸Pali ioe o ngaru ni parangi, i uka maki. I uka ma o rata hale. A ngatavine i uka ma i parangi ma, lakea i parangi, i uka maki. I uka ma i rata hale. Pali e huriki ri parangi, bara i bele ne ria a maregoa na malala. A koi mu gu dili na maregoa, lakea a taki mua nahea mu gu parangi. ²⁹Mua e huriki a turagu, a pelegona ngava nau i maea: a parava i uka ma i kupo ngane. I vakatubu ngane, e huriki ri parangi, nahea ri gi luhoi hateka a naro na parangia. ³⁰E huriki ri tangi, nahea ri gi tangi hateka. E huriki ri vivi, nahea ri gi luhoi kunana a nivivi ne ria. E huriki ri kona a maki, nahea ri gi luhoi hateka a maki nga. ³¹E huriki ri leho na maki na malala, ri gi made manga a leho iea i uka ma i dagi hateka na matane ria, a vuhuna a malala, ra si masia mona, i popote ge lobo.

³²A ngaru ge uka tara maki mu gu loho lege vona. A bakovi i uka ma i parangi ma bara i luhoi hateka a leho ne Bakovi Dagi, a ra ge ratea, ge vivi vona e Bakovi Dagi. ³³Pali a bakovi i parangi pali, bara i loho lege vona a maka maki na malala, a ra ge ratea, ge vivi vona e girihina, ³⁴lakea bara i loho rua. A ngatavine i uka ma i parangi ma, bara i luhoi kunanea a leho ne Bakovi Dagi. I ngarua a kakaina, a hanuna ge ne vona a Vure kunana. Pali a ngatavine i parangi pali, bara i loho lege vona a maka maki na malala, a ra ge ratea ge vivi vona e girihina. ³⁵A ta maea, i uka ma ga ta pupukari mua. A ta maea, ga kori mua, mu gu ramai a naro kamumu, mu gu habi vakaroro a hatene mua ne Bakovi Dagi.

³⁶E rei a bakovi i luhoi ta i uka ma i rata kamumu hatekea a ngatavine ni habikari vona, a ningaru vona i kinigao hateka, lakea i masia bara i kamumu ru gu parangi, i uka maki. Ge ramai a ningaru vona, ru gu parangi. I uka ma ru rata hale. ³⁷Pali a bakovi iea ge pesi tora na niluhoi na hatena, i uka ma i ngaru ni parangi a vuhuna i matakari kamumu a ningaru na kakaina, i luhoi kado pali i uka ma ge parangi, ra bakovi iea i rata kamumu. ³⁸I mavonga, a bakovi iea ge parangi vona a viri ni habikari vona, i rata kamumu. Pali i uka ma ge parangi, bara i rata kamumu hateka.

³⁹°A ngatavine ge made kunana turana e girihina, ge vano ge harena na tahuna i mate. Pali e girihina ge mate, ngane bara i parangi tabu na ningaru vona. Pali ge parangi vona a bakovi i luhoi torea e Bakovi Dagi. ⁴⁰Pali iau a luhoi, i uka ma ge parangi tabu, bara i vivi. A luhoi a Hanuna Vure i made turagu, lakea a ta maea.

° 7:31 1Ion 2:17 ° 7:39 Rom 7:2-3

A Nihabi na Maka Vure Tavula

8 ¹PNgane ga taki mua vona a kania ni habi na vure ranga. Si lohoka vona a ngava iea, “Hita lobo si tahoka a lohokanga.” Pali a “lohokanga” iea i vakabele a tagenga. Pali a naro na nivangaru i vakatora hita. ²E rei a viri i pahaluhoi ta i lohoka pali, i uka ma i lohoka kamumu ma. ³Pali e rei a viri i ngarua a Vure, a Vure i matakilalea a bakovi iea.

⁴I mavonga, a naro ni kani a kania ni habi na vure ranga, si lohoka vona a ngava iea, “A maka vure ranga, i uka ma ri muholi.” A ngava tara i maea, “A Vure i taku kunana.” ⁵I muholi, i tahoka a maki i kupo na hunu, na malala, e huriki ranga ri taki ta a vure. A maki ni gale a vure, a bakovi dagi, ri kupo. ⁶Pali ne hita, a Vure i taku kunana, re Tamane hita, ra i ratarike a maki lobo. Hita a ngate vona. A Bakovi Dagi i taku kunana, re Isu Kristo. Na limana kunana, a Vure i ratarike a maki lobo. I habi ne hita a nimahuri karaba.

⁷Pali e huriki ranga i uka ma ri lohoka vona a ngava nga. Hosi ri kavurike a maka vure tebi. Ri luhoi ta a vure muholi, lakea ngane na tahuna ri kani a kania ni habi lakea na vure nga, ri hataki hale, ri hataki ri katoki, a vuhuna ri loho lege, ri gi kani o i uka? ⁸Pali a maki si kani, o i uka ma si kani, i uka ma ge rata hita si gi malamala na matana Vure. I uka ma si kani, i uka ma ge rata hita si gi hale. O si kani, i uka ma ge rata hita si gi kamumu.

⁹Pali mu matadoko. A maki o lohoka vona i uka ma i hale go ratea, ma ge rata e huriki i uka ma ri luhoi tora hateka ri gi boru. ¹⁰Ma ge matai ioe, ra ioe o tahoka a lohokanga, o kani na roho na vure tara. Bara o vakarike a hatena bakovi iea, ra i uka ma i tora a niluhoi vona, bara i kani a kania ni habi na vure tara. ¹¹I mavonga, a lohokanga vomu i ratapilea a bakovi iea, ra i uka ma i tora a niluhoi vona. Pali ia a turamu. E Kristo i mate vona. ¹²Na naro iea, mu rata a naro hale ne huriki e turamu, mu vakavaroru a niluhoi ne ria, a vuhuna i uka ma ri tora. Ngane mu rata a naro hale ne Kristo. ¹³I mavonga, a ra maki a kani ge ratea a turagu ge boru, bara pilea, i uka ma ge boru a turagu.

A Leho ne Huriki a Apostolo

9 ¹Iau i uka ma a vorakato. Iau a apostolo. Iau a masia na matagu e Isu, a Bakovi Dagi ne hita. Mua a kanena leho nau a rata ne Bakovi Dagi. ²E huriki ranga ri gi koi ni taki iau, ge iau a apostolo. I uka maki, a vuhuna i muholi hateka, iau a apostolo ne mua. A Vure i vakasiri manga iau a apostolo ne Bakovi Dagi, a vuhuna mu luhoi tora ia.

^p 8:1 Apo 15:29 ^q 8:2 Gal 6:3 ^r 8:4 Vin 4:39; 6:4; Gal 4:8 ^s 8:6 Epe 4:5-6

^t 8:9 Rom 14:13-15; Gal 5:13 ^u 8:11 Rom 14:15,20 ^v 8:13 Rom 14:21

^w 9:1 Apo 22:17-18; 26:16; 1Ko 15:8-9 ^x 9:2 2Ko 3:2-3

³E huriki ranga ri gi ngaru ni nana iau, iau bara koli maea: ⁴Bara mi ngaru, bara mi bole ne huriki a tara ne Kristo a maki ni kani, a naru. ⁵E huriki a apostolo ranga, e huriki e tarine Bakovi Dagi, turana e Sipas, ria lobo ri laho turana e girihine ria, ra ri luhoi torea e Kristo. Maria ranga, bara miri ngaru, bara miri laho turana e girihine maria. ⁶O mu ngaru maria e Barnabas kunana miri gi leho na limane maria, miri gi kani, miri gi ninu? ⁷E rei a nugumaheto ge kona a maki ni kani vona? E rei ge varo a hania, pali i uka ma ge kani vona? E rei ge matakari a sipsip, pali i uka ma ge ninu a namona ruruna sipsip vona?

⁸Ra ngava nga, i uka ma a niluhoi na bakovi. Ni here na Vinara. ⁹^aA Vinara ne Moses, ni here maea, “A bulmakau i leho ni pahavila a vinina vit, naha ni kolo pupua a ngavana, ge keru ni kani.” Pali a Vure, i uka ma i loho lege vona a bulmakau. ¹⁰^aA ngava iea ni here virihi hita. Ni here ni kori hita, a vuhuna a bakovi i varo, a bakovi i mirio, bara ru pasimata varago ni kani a maki na hania. ¹¹^bMaria miri varo a maki na Vure na kurukurune mua. Lakea bara miri ngaru, bara miri bole a maki na malala ne mua. ¹²^cE huriki ranga ri bole vakaroro a maki ne mua, pali maria, i kamumu hateka miri gi bole.

Pali i uka ma ge mavonga. I uka ma miri ngaru ni bole a maki ne mua. Miri hatenono kunana na maregoa, ma miri gi putukari a dala ne huriki ranga, i uka ma ri gi luhoi torea a Velenga Kamumu ne Kristo. ¹³^dMu luhoia, e huriki ri leho na Roho na Vure, ri kani na maki ni kani na Roho. E huriki ri leho ni habi a nihabi na dede, ri kani vona a nihabi. ¹⁴^eI mavonga kunana, e Bakovi Dagi i vakuku, ni gi habi ne huriki ri vakalongo a Velenga Kamumu.

¹⁵I kamumu ga bole ne mua, pali iau i uka ma a bole. A here a ngava nga, i uka ma ga bole a maki ne mua. A vivi a vuhuna i uka ma a bole a maki ne mua. Lakea a koi mu gu habia nau tara maki. Bara mu habia nau tara maki, bara mu bole vuroki nau a maki a vivi vona. Bara mate taro. ¹⁶^fI uka ma ga bibi rike mule a ragu na tahuna a vara e huriki na Velenga Kamumu, a vuhuna a Vure i vakuku iau ga vara. Iau i uka ma ga vara, a Vure bara i ratapile iau. ¹⁷Iau bara vara na ningaru nau, bara bole a mapagu. Pali iau bara vara i uka ma na ningaru nau, bara vara, a vuhuna a Vure i habia nau a leho iea ga ratea. ¹⁸I mavonga, a ra mapagu ga bolea? Pali a mapagu i maea: ga vakalongo tavula e huriki vona a Velenga Kamumu, i uka ma ri gi kona iau, i manga a vinara i taki ri gi kona iau.

¹⁹Iau i uka ma a vora na viri tara. Pali a vakakiroko iau, a bele manga a vora ne huriki lobo. A rata mavonga, ga bole dili e huriki ala kupo.

^y 9:4 Luk 10:8 ^z 9:9 Vin 25:4; 1Tim 5:18 ^a 9:10 2Tim 2:6 ^b 9:11 Rom 15:27

^c 9:12 Apo 20:34; 2Ko 11:9 ^d 9:13 Vin 18:1-3 ^e 9:14 Mat 10:10; Gal 6:6 ^f 9:16 Jer 20:9

20^gNa tahuna a made turane huriki a Iuda, a made manga a Iuda, ga bole dili e huriki a Iuda ala kupo. Na tahuna a made turane huriki ri nugu tata a vinara, a made manga ria, ga bole dili e huriki ri muri mai a vinara. Pali a vinara i uka ma i matakari iau. 21Na tahuna a made turane huriki i uka ma ri lohoka na vinara, a made manga ria, ga bole dili e huriki nga. Pali i uka ma a longotaro a vinara na Vure. A muri mai a vinara ne Kristo. 22^hNa tahuna a made turane huriki i uka ma i tora hateka a niluhoi ne ria, a rata kunana a rabu ri luhoi ta i kamumu, ga bole dili ria. A made turana e huriki a bakovi navai, a bele manga ria, ga bole dili e huriki ranga na dala lobo. 23A maki lobo nga a rata ne vona ni vakalongo a Velenga Kamumu, lakea iau tara ga bole a bagetua na Velenga Kamumu turane ria.

Si Gi Nunu Hateka

24Mu luhoia, e huriki ri varangi ni nunu, ria lobo ri rura ni mulangi. Pali a viri ala taku kunana bara i mulangi. I mavonga, mu nunu hateka, mu gu mulangi. 25^eE huriki a bakovi na rihiva ri tovo mule a kakaine ria. Ri rata mavonga, ri gi mulangi, ri gi bole a mapane ria. A mapa ri bolea bara i ropo muri ma. Pali a mapane hita bara i tabuli vakaroro. 26I mavonga, iau i uka ma a nunu tavulavula. A manga a viri i vadaki, i uka ma a voro tavula a limagu. 27^jNa tahuna a vara e huriki, a tovo mulea a kakaigu, a ratea i muri mai a ningaru nau, ma ni gi matai iau, i uka ma ga mulangi.

Naha Ni Kavurike a Vure Ranga

10 ^{1k}Mua e huriki a turagu, a ngaru mu gu lohoka vona, e huriki a gare ne hita hosi, a bubu i matakari ria lobo na tabeke i ngeki. Ria lobo ri laho polo na dari. ²A bubu i matakari ria, ri laho polo na Dari Vururu turane Moses. A naro nga ru rata e huriki nga, ria a tara ne Moses, i manga mona a viri ni vahilolo, i dili na tara ne Kristo. ^{3l}Ria lobo ri kani vona a maki ni kani i valai na Vure. ^{4m}Ri ninu vona a naru i valai na Vure, a vuhuna ri ninu vona a naru na kedo i valai na Vure, ra i muri mai ria. A kedo iea, re Kristo. ⁵ⁿA maki nga ri bele ne ria, pali i kupo ne ria, a Vure i uka ma i vivi ne ria, lakea i ratapile ria na tabeke i ngeki.

^{6o}A maki nga ri bele, ge a nivakasiri ne hita, i uka ma si gi ngaru a naro hale manga ria. ^{7p}Nahea mu gu kavurike a vure ranga, manga e huriki nga ri rata. Ni here na Hinere i maea, “Ri made puru, ri kani, ri

^g 9:20 Apo 21:20-26 ^h 9:22 2Ko 11:29 ⁱ 9:25 Pili 3:14;

²Tim 2:4-5; 4:7-8 ^j 9:27 Rom 8:13; 13:14 ^k 10:1 Nim 13:21-22; 14:22-29

^l 10:3 Nim 16:35 ^m 10:4 Nim 17:6; Gi 20:11 ⁿ 10:5 Gi 14:29-30 ^o 10:6 Gi 11:4,34;

1Ko 10:11 ^p 10:7 Nim 32:6

ninu. Muri ri pesi rike, ri rehi turane huriki a ngatavine.”⁸ ⁹Nahea si gi rata a naro na molenga, i manga ranga ne ria ri rata. Ri rata mavonga, e huriki ala 23,000 ri mate na parava i taku kunana. ⁹Nahea si gi tonia e Kristo, i manga e huriki ranga ne ria ri rata. Ri rata mavonga, a maka mata ri kani mate ria. ¹⁰Naha ni deke na Vure, i manga e huriki ranga ne ria ri rata. Ri rata mavonga, lakea a agelo na matenga i rabalaki ria. ¹¹A vuranga nga ri bele, ge vakasiri e huriki nga i uka ma ri gi rata a naro hale. Ni here puru na hinere, ge tovo hita, ra si made pali na nilobona parava. ¹²I mavonga, e rei a viri i luhoi ta i pesi tora, ge matadoko, ma ge boru. ¹³A nitoni lobo i bele ne mua, i manga kunana a nitoni i bele ne huriki lobo. A Vure i rata a maki lobo i taki ge rata, i mavonga, na tahuna a nitoni i bele ne mua, bara i matakari mua, a nitoni i uka ma ge rangi a kinigaonga ne mua. Bara i ratea tara dala mu gu malele ha vona a nitoni, i uka ma mu gu boru.

¹⁴I mavonga, mua e huriki a turagu, mu malele ha vona a naro ni kavurike a vure ranga. ¹⁵Mu tahoka a niluhoi kamumu, lakea a taki mua. Mu luhoi kado a ngava a taki. ¹⁶A kikei si ninu vona na komunio, si vaveru vona a darane Kristo. Na tahuna si kevea a bret, si vaveru vona a kakaine Kristo. ¹⁷A bret i taku kunana. I mavonga, hita lobo si vakalipopo, hita a tara i taku kunana, a vuhuna si vaveru vona a bret i taku kunana. ¹⁸Mu luhoi e huriki a Israel. Ri manga a kabu i taku kunana, ri kani vona a nihabi ni habi na dede, ri vaveru vona a nihabi. ¹⁹I uka ma a taki a vure ranga a maki muholi. I uka ma a taki a kania ni habi ne ria a maki muholi. ²⁰Pali a nihabi ne huriki ri made na uvo, i uka ma ri habi na Vure. Ri habi na hanitu. A koi mu gu vaveru turana hanitu. ²¹Mu keri ni ninu varago a kikei ne Bakovi Dagi, a kikei na hanitu. Mu keri ni kani varago na dede ne Bakovi Dagi, a dede na hanitu. ²²I navai? Si kinigao hateka ne Bakovi Dagi? Si gi vakarike a hatena ge bage ne hita?

A Maki Lobo Si Rata, Ge ne Vona e Bakovi Dagi Kunana

²³aMua ranga mu ta maea, “I uka tara naro ni gi pupukari iau ga rata.” Pali iau a taki, a naro ranga i uka ma ri gi kori iau. Mu ta maea, “I uka tara naro ni gi pupukari iau ga rata.” Pali iau a taki, a maki ranga i uka ma ge vakatora hita. ²⁴bNaha ni luhoi ni tuhori mule ioe kunana. O luhoi e huriki ranga, o tuhori ria. ²⁵A ra kania mu kona na maket, nahea mu gu nana ria, ri bole vai, ni habi na nitamina vure o i uka. Mu kani kunana, ²⁶ca vuhuna ni here maea, “A malala, a maki lobo i tabuli vona,

⁸ 10:8 Gi 25:1-9 ^r 10:9 Gi 21:5-6 ^s 10:10 Gi 16:41-49 ^t 10:16 Mat 26:26-28

^u 10:17 Rom 12:5 ^v 10:18 Levi 7:6 ^w 10:19 1Ko 8:4 ^x 10:20 Vin 32:17; Kap 9:20

^y 10:21 2Ko 6:15-16 ^z 10:22 Vin 32:21 ^a 10:23 1Ko 6:12 ^b 10:24 Rom 15:1-2

^c 10:26 Sng 24:1

ne vona e Bakovi Dagi.”²⁷A bakovi tara i uka ma i luhoi torea e Kristo, ge taki ioe go kani na ruma vona, pali o ngaru ni vano, o vano. A ra maki i habi vomu, o kani kunana. Naha ni nanea i bole vai.²⁸^dPali ni gi taki ioe maea, “A kania nga ni habi manga a nihabi na vure.” Pali, naha ni kani, ma ge hale a niluhoi na viri i vakalongo ioe vona a kania nga.²⁹A ta maea, i uka ma go kori a niluhoi vomu. A ta maea, go kori a niluhoi na viri i taki ioe vona a kania nga i valai na roho na vure tebi. A viri tara bara i ta maea, “I navai a ningaru nau ni gi pupukari na niluhoi na bakovi tara?”³⁰^eIau a kani, a kavurikea a Vure vona a kania iea, pali ri gi ta hale navai nau vona a maki a kavurikea a Vure vona pali?”

³¹^fI mavonga, a ra maki mu ninu, a ra maki mu kani, a ra maki mu ratea, mu ratea, e huriki ri gi togoa a Vure.

³²^gNa matane huriki a Iuda, e huriki a Grik, e huriki a tara na Vure, naha ni ratea tara maki ge rata ria ri gi boru.³³^hIau tara, a toni ni rata a maki e huriki lobo ri gi vivi vona. I uka ma a tuhori mule iau. A maki lobo a rata, ga tuhori e huriki ala kupo, a Vure ge korimule ria.

11 ¹ⁱMu muri mai a vilogu, i manga a hini iau a muri mai a vilone Kristo.

A Ngava na ni Kavitagu a Gigi

²A ngaru ni kavurike mua, a vuhuna mu longototo iau, a ngava lobo a taki mua vona, ra ngava a vara mua vona hosi.³^jPali a ngava tara a ngaru mu gu lohoka vona. E Kristo i muga ne huriki a bakovi. E huriki a bakovi ri muga ne huriki e girihine ria. A Vure i muga ne Kristo.⁴A bakovi ge vasileki, o ge rata a nita propet, i uka ma ge kavitagua a gina. Bara i kavitagua a gina, bara i vakamaruhu a viri i muga vona, re Kristo.⁵Pali a ngatavine ge vasileki, o ge rata a nita propet, ge kavitagua a gina. Bara i uka ma ge kavitagua a gina, bara i vakamaruhua a viri i muga vona, re girihina. I manga kunana ge ali vuroki a vuna, bara i maruhu e girihina.⁶A ngatavine ge koi ni kavitagua a gina, pali, ge ali vuroki a vuna! Pali bara i rata mavonga, bara i maruhu. I mavonga, i kamumu ge kavitagua a gina na tahuna i vasileki.⁷^kA bakovi i uka ma ge kavitagua a gina na tahuna i vasileki, a vuhuna a bakovi i manga a hanuna Vure, a bagetuanga na Vure. Pali a ngatavine a bagetua ne girihina,⁸^la vuhuna a Vure i uka ma i ratarikea a bakovi na karona ngatavine. A Vure i ratarikea a ngatavine na karona bakovi.⁹A Vure i uka ma i luhoia a ngatavine, i ratarikea a bakovi ge tuhoria. I luhoia a bakovi, lakea i ratarikea a ngatavine ge tuhoria.¹⁰I mavonga, a ngatavine ge kavitagua

^d 10:28 1Ko 8:7 ^e 10:30 1Tim 4:4 ^f 10:31 Kol 3:17 ^g 10:32 Rom 14:13

^h 10:33 1Ko 9:20-22 ⁱ 11:1 1Ko 4:16 ^j 11:3 Vuh 3:16; Epe 5:23 ^k 11:7 Vuh 1:26-27

^l 11:8-9 Vuh 2:18-23

a gina na tahuna i vasileki, ge manga a kilakila, ge vakasiri manga a bakovi i muga vona, a vuhuna e huriki a agelo ri matanono hita. ¹¹Pali hita e huriki a tara ne Bakovi Dagi, a ngatavine i uka ma i made kikeri. A bakovi i tuhoria. A bakovi tara, i uka ma i made kikeri. A ngatavine i tuhoria. ¹²Muga, a Vure i ratarike a ngatavine na karona bakovi. Pali ngane e huriki a bakovi, i poda ria a ngatavine. Pali a maki lobo i valai na Vure. ¹³Mu luhoi kadoa a ninana iea: a ngatavine ge vasileki na Vure, i kamumu i uka ma ge kavitagua a gina? ¹⁴I kavakava hateka, a maki ni maruhu vona a bakovi i ola a vuna. ¹⁵Pali a ngatavine, i ola a vuna, i mata kamumu hateka, a vuhuna a vuna ni habi na ngatavine, ge kavitagua a gina. ¹⁶Pali e rei a viri i ngaru ni gege vona a ngava nga, mi uka tabu tara naro mi gi tovo. A tara na Vure na tanga lobo ri ramai a ngava nga.

A Kinani na Malunga ne Bakovi Dagi

¹⁷Pali ngane a tahoka ranga ngava, i uka ma ga kavurike mua vona. Na tahuna mu vapopo, i uka ma mu rata kamumu. Mu rata hale. ¹⁸^mNa tahuna mua e huriki a tara ne Kristo mu vapopo, a longo ta mu vapida lae. A luhoi ge muholi popote a ngava iea. ¹⁹I uka ma i kamumu. Pali i muholi bara i tahoka e huriki ri vapida lae, ge vakasiri e rei ne mua i luhoi muholia e Kristo. ²⁰Na tahuna mu vapopo, mu kani, i uka ma i manga mu kani a kania ne Bakovi Dagi, ²¹a vuhuna mua takutaku mu kani kunana. E huriki ranga i uka ma ri bole kupo, ri vitolo. E huriki ranga ri ninu hateka, ri manga. ²²Mu manga! Mu uka ruma mu gu kani vona, mu gu ninu vona? I mata manga mu biu a tara na Vure, mu vakamaruhu e huriki ri bala a maki. Ga taki navai mua? Ga kavurike mua? I uka liu!

²³E Bakovi Dagi i tovo iau, ngane ga tovo mua. Na rodo, ta ni gi habi na limane huriki a pile e Isu a Bakovi Dagi, i bole rike a bret, ²⁴i kavurikea a Vure vona, i kevea, i ta maea, “Ra bret iea a bobogu, a habia ge korimule mua. Mu rata mavonga vakaroro, mu luhoi mule iau.” ²⁵ⁿRi kani lobo, i bole rikea a kikei na vain, i kavurikea a Vure vona, i ta maea, “A kikei iea i vakasiri a ngava dagi karaba, a vakatorea na daragu. Na tahuna mu ninua, mu luhoi mule iau.”

²⁶Na tahuna mu kania a bret, mu ninu a vain, mu vakalongo e huriki vona a matenga ne Bakovi Dagi, ge vano, ge harena na tahuna ge hamule valai. ²⁷^oI mavonga, e rei a viri i kani a bret, i ninu a kikei na vain ne Bakovi Dagi na naro i uka ma i togoa e Bakovi Dagi vona, i manga i luhoi a maki tavula a kakaina, a darane Bakovi Dagi, i tahoka a ngava. ²⁸I mavonga, i kamumu mu gu luhoi kado mule a narone mua taro.

^m 11:18 1Ko 1:10-12 ⁿ 11:25 Nim 24:6-8; Hib 8:8-13 ^o 11:27 Hib 10:29

Muri mu kani a bret, mu ninu na kikei. ²⁹E rei a viri i uka ma i luhoi kado mule a narona, pali i kani, i ninu, a Vure bara i vakamadihia. ³⁰Na naro iea kunana, i kupo ne mua mu giloa, mu uka a nitora, pali e huriki ranga ri mate pali. ³¹Hita bara si pelekado mule hita, a Vure i uka ma ge vakamadihi hita. ³²Pali na tahuna e Bakovi Dagi i vakamadihi hita, i tovo hita, i uka ma si gi velu turane huriki na malala.

³³Mua e huriki a turagu, na tahuna mu vapopo mu gu kani, mu vadava. ³⁴A viri i vitolo, ge kani taro na ruma, lakea na tahuna mu vapopo ni kani palupu, a Vure i uka ma ge vakamadihi mua. A ngava ranga ga habi ne mua muri ma na tahuna a bele iene.

A Maka Nitora na Hanu Kiripiripi

12 ¹Mua e huriki a turagu, a ngaru mu gu lohoka vona a maka nitora legelege a Hanu Kiripiripi i habi tavula ne hita. ²Hosi, na tahuna mu made na uvo, ni tami mua na dala ranga, mu kavurike a hanuna vure ranga, ra ri keri ni ta. ³I mavonga, a ngaru mu gu palala vona tara maki. E rei a viri i ta maea, “A rudurahea e Isu!”, a Hanuna Vure i uka ma i made turana bakovi iea. A Hanu Kiripiripi i uka ma ge made turana viri, bara i keri ni ta maea, “E Isu ia e Bakovi Dagi!”

⁴A nitora a Hanu Kiripiripi i habi tavula ne hita, ri kupo, ri legelege, pali a Hanu Kiripiripi i taku kunana. ⁵A leho e Bakovi Dagi i habi ne hita takutaku ri legelege, pali e Bakovi Dagi i taku kunana. ⁶A naro kamumu si gi rata ri kupo, ri legelege, pali a Vure i taku kunana, i habi a nitora ne hita si gi rata. ⁷A Hanu Kiripiripi i vakasiri a nitora vona ne hita takutaku, si gi vakori. ⁸A Hanu Kiripiripi i habi na viri tara a ngava na niluhoi kamumu. Pali na viri tara i habi a ngava na lohokanga. ⁹I habi na viri tara ge luhoi torea a Vure. Pali i habi na viri tara a nitora ni vakamahuri e huriki ri giloa. ¹⁰A Hanu Kiripiripi i habi na viri tara a nitora ni rata a nivakasiri. I habi na viri tara a nita propet. I habi na viri tara a nitora ni matakilaka vona a maki na Vure, a maki na hanitu. Na viri tara i habi ge ta na tabele tebi legelege. Na viri tara i habi ge tuveve polo a pelegona tabele tebi. ¹¹A maki lobo nga, a Hanu Kiripiripi i taku kunana i rata, i habi ne huriki takutaku na ningaru vona.

Hita Lobo a Kakaine Kristo

¹²A kakaine hita i tahoka a tabekena i kupo. A tabekena i kupo hateka, pali ri vakabele a kakaina i taku kunana. Na naro iea kunana, a kakaine Kristo tara. ¹³E huriki ranga a Iuda, e huriki ranga a Grik,

¶ 11:32 Hib 12:5-6 ¶ 12:2 Hab 2:18-19 ¶ 12:3 1Ion 4:2-3 ¶ 12:4 Rom 12:6 ¶ 12:8 A ngava na lohokanga, a Vure bara i vakalongo ioe vona a maki tara ni rata kapiloho. Ioanes 4:18; Apostolo 5:3 ¶ 12:11 1Ko 7:7 ¶ 12:12 1Ko 10:17 ¶ 12:13 Gal 3:28

e huriki ranga a vorakato, e huriki ranga i uka ma ria a vora, hita lobo, a Hanu Kiripiripi i vahilolo hita, si bele manga a kakaine Kristo i taku kunana. Hita lobo si vaveru vona a Hanu Kiripiripi i taku kunana.

¹⁴A kakaina viri, i kupo a tabekena. I uka ma i taku kunana. ¹⁵A vaha ge ta maea, “Iau i uka ma a lima, lakea iau i uka ma a tabekena kakaina viri.” A ngava iea i uka ma ge ratea ge muholi. Ia a tabekena kakaina viri. ¹⁶Pali a tulina ge ta maea, “Iau i uka ma a matana, lakea iau i uka ma a tabekena kakaina viri.” A ngava iea i uka ma ge ratea ge muholi. Ia a tabekena kakaina viri. ¹⁷A kakaimu lobo ga matana kunana, go longo navai? Pali a kakaimu lobo ga tulina kunana, go burongi navai? ¹⁸Pali a kakaine hita i uka ma i mavonga. A Vure i rata a kakaine hita, i ru na tabekene ria takutaku a tabekena kakaine hita, na ningaru vona. ¹⁹A kakaina viri ge tahoka a tabekena i taku kunana, i uka ma ge manga a kakaina viri. ²⁰A kakaine hita i tahoka a tabekena i kupo, pali a tabekena nga ri vakabele a kakaine hita i taku kunana.

²¹A matana viri i uka ma ge takia a limana ge uka leho. A gina viri i uka ma ge takia a vahana ge uka leho. ²²Pali a maka tabekena kakaine hita ri mata manga i uka ma ri tora, ri tahoka a leho dagi. ²³A maka tabekena kakaine hita si maruhu vona, si vakabagetu, si kavitagu. A maka tabekena kakaine hita i uka ma ni gi matai, si kavitagu kamumu. ²⁴Pali a maka tabekena kakaine hita i uka ma si maruhu vona, i uka ma si gi kavitagu. A Vure i ru na tabekene ria takutaku, a tabekena kakaine hita, i rata a maka tabeke si maruhu vona, si matakari kamumu. ²⁵Lakea a kakaine hita ge taku kunana, i uka ma ge vakalipida. A maka tabekena kakaine hita lobo ri vamatakari. ²⁶A tabekena tara ge bole a nimadihi, a tabekena lobo bara ri hatakia. A tabekena tara ni gi vakabagetu, a tabekena lobo bara ri vivi.

²⁷^xNa naro iea kunana, mua takutaku a tabekena kakaine Kristo. ²⁸^yA Vure i ru e huriki ri gi leho pololilo na tara ne Kristo. I ru taro e huriki a apostolo, muri i ru e huriki a propet, muri ru e huriki a mari ni tovo, muri i ru e huriki ri rata a nivakasiri, muri e huriki ri vakamahuri e huriki, e huriki ri moro ni kori, e huriki ri moro ni matakari a leho, e huriki ri ta na tabele tebi legelege. ²⁹I uka ma ge mua lobo a apostolo. I uka ma ge mua lobo a propet. I uka ma ge mua lobo a mari ni tovo. I uka ma ge mua lobo mu gu rata a nivakasiri. ³⁰I uka ma ge mua lobo mu gu vakamahuri a viri. I uka ma ge mua lobo mu gu ta na tabele tebi. I uka ma ge mua lobo mu gu tuveve polo a tabele tebi. ³¹^zA ngaru mua lobo mu gu ngaru ni bole a nitora na Hanu Kiripiripi ni rata a leho ge tuhori hateka e huriki.

Pali ngane ga vakalongo mua vona a naro i kamumu hateka.

^x 12:27 Rom 12:5 ^y 12:28 Epe 4:11-12 ^z 12:31 1Ko 14:1

13 ¹Iau bara ta na tabele tebi ne huriki a bakovi, ne huriki a agelo, pali i uka ma a ngaru e huriki, a ta tavulavula manga a tavure i ngere tavula, o manga a garamo i tangi bitutu lae. ²^aIau bara ta na nita propet, a lohoka na lohokanga kapiloho lobo, a luhoi tora hateka, lakea a maka lolo ri gi malaga na murine ria, pali iau i uka ma a ngaru e huriki, iau a maki tavula. ³Iau bara habi lobo a mahala nau, o ri gi gutu iau na kanono, pali iau i uka ma a ngaru e huriki, a naro nga i uka ma ru gu kori iau.

⁴A viri i ngaru e huriki, bara i hatenono ne huriki. Bara i rata kamumu e huriki. I uka ma ge masigoro na viri. I uka ma ge bibi rike mule ia. I uka ma ge tagege. ⁵A viri i ngaru e huriki i uka ma ge mata polopolo na viri. I uka ma ge luhoi mule ia kunana. Bara i made madoru kunana. Bara i longo kaburungi malaviriri na tahuna a viri i rata halea. ⁶^bA viri i ngaru e huriki, i uka ma ge vivi na naro hale. Bara i vivi na ngava muholi. ⁷^cA viri i ngaru e huriki bara i kaloho a nimava, i luhoi tora vakaroroa a Vure, i pasimata vakaroro na Vure, i pesi tata na tahuna a maregoa i bele.

⁸A nita propet bara i lobo. A naro ni ta na tabele tebi bara i lobo. A lohokanga na maki kapiloho bara i lobo. Pali a naro na nivangaru i uka ma ge lobo. ⁹Ngane si lohoka popote kunana, si ta propet popote kunana. ¹⁰Pali na tahuna a maki maraviluna i bele, a kalavana maki bara i lobo. ¹¹Hosi iau a koma kiroko, a ta manga a koma kiroko, a naro manga a koma kiroko, a luhoi manga a koma kiroko. Pali na tahuna a koru rike, a voro taparaki a naro na koma. ¹²Ngane i uka ma si matai kavakavea a Vure. Si matai popote kunanea, i manga si masia na tuku. Pali muri ma bara si masia a matana, bara si lohoka kamumu vona, i manga a hini i lohoka kamumu pali ne hita. ¹³^dNgane a maki i tolu i tabuli, ra a naro ni luhoi tora, a naro ni pasimata, a naro ni vangaru. Pali a viri dagi hateka, a naro na nivangaru.

A Nita Propet

14 ¹^eMu muri mai a naro ni vangaru. Mu ngaru hateka ni bole na Hanu Kiripiripi a nitora ni rata a leho legelege. A nitora mu gu ngaru hatekea, mu gu ta propet, ²a vuhuna a viri i ta na tabele tebi i uka ma i ta mai e huriki a bakovi, ri gi longokilalea a ngavana. I ta maia a Vure. I ta na nita kapiloho na nitora na Hanu Kiripiripi. ³Pali a bakovi i ta propet, i ta mai e huriki a bakovi, ge vakatora ria, ge luke ria, ge kori ria. ⁴A bakovi i ta na tabele tebi i vakatora mule ia kunana. Pali a viri i ta propet i vakatorea a tara ne Kristo. ⁵A ngaru mu gu ta na tabele tebi,

^a 13:2 Mat 17:20 ^b 13:6 Rom 12:9 ^c 13:7 1Pe 4:8 ^d 13:13 1Tes 1:3 ^e 14:1 1Ko 12:31; 14:39

pali a ngaru hateka mu gu ta propet. A viri i ta propet i rangi a viri i ta na tabele tebi. O ge tuveve polo a ngavana viri i ta na tabele tebi, ngane bara i kamumu manga a viri i ta propet, i vakatorea a tara ne Kristo.

⁶Mua e huriki a turagu, iau bara valai ne mua, ga ta na tabele tebi, ge kori navai mua? Pali bara vakalongo mua vona a ngava i vakasiri iau vona a Vure, o a lohokanga na Vure, o a nita propet, o ga tovo mua, bara kori mua. ⁷I manga kunana a maki i uka nimahuri, manga a piloli, o a gita. A viri i sigi rua, pali i uka ma ge ramai kamumu a linge, i sigi tavula, e huriki ri gi longokilala navai a linge? ⁸Na tahuna e huriki ri nunu lakea na vabinga, a viri tara bara i vaki a tavure. Pali i uka ma ge vaki kamumu, e huriki a nugumaheto ri gi lohoka navai ri gi vano ri gi vaubi? ⁹Mua ranga. Bara mu ta na tabele tebi, e rei ge longokilala? Bara mu ta tavula kunana. ¹⁰I kupo a nita koea na malala. Ria lobo ri tahoka a pelegona. ¹¹Pali iau i uka ma ga longokilalea a nitane ria, iau ngane a mosi na matana viri i ta. Ia tara, a mosi na matagu. ¹²A matai mua mu ngaru hateka ni bole a Hanu Kiripiripi, a nitora ni rata a leho legelege. I mavonga, a ngaru mu gu ngaru hateka a maki ge vakatorea a tara ne Kristo.

A Tabele Tebi

¹³I mavonga, a viri i ta kilala na tabele tebi ge vasileki, a Vure ge ratea ge tuveve poloa a pelegona. ¹⁴A ta maea, a vuhuna iau bara vasileki na tabele tebi, a hanugu i vasileki, pali a niluhoi nau i tabuli tavula. ¹⁵Pali a ra ga ratea ngane? A hanugu bara i vasileki, pali a niluhoi nau tara bara i vasileki. A hanugu bara i kalolo, pali a niluhoi nau tara bara i kalolo. ¹⁶Ioe bara o vasileki kunana na hanumu, a viri i uka ma i lohoka bara i keri ni ta maea, “I muholi”, a vuhuna i uka ma i longokilalea a nitamu. ¹⁷O rata mavonga, i muholi ioe o kavurikea a Vure, pali e huriki ranga, i uka ma o vakatora ria. ¹⁸A kavurikea a Vure vona a rangi mua na rabuna ni ta na tabele tebi. ¹⁹Pali ge kori navai e huriki na vaponga na tahuna a ta na tabele tebi? Bara ta kavakava na ngava, a tovo mua, bara i kamumu hateka.

^{20f}Mua e huriki a turagu, na maka maki nga, naha ni luhoi manga a koma kiroko. A narone mua, ni malele ha na naro hale, mu gu manga a koma kiroko. Pali a niluhoi ne mua ge manga a bakovi dagi. ^{21g}A ngava ni here puru na Vinara, i maea, “E Bakovi Dagi i ta maea,

‘Ga taki e huriki nga na nitane huriki basi,
na nita i uka ma ri longokilalea.

A rata mavonga,
pali i uka ma ri gi longo mai iau.’ ”

^f 14:20 Epe 4:14 ^g 14:21 Ais 28:11-12

22I vakasiri manga a naro ni ta na tabele tebi a nivakasiri, i uka ma ne vona e huriki ri luhoi tora. Ne vona e huriki i uka ma ri luhoi tora. Pali a naro ni ta propet a nivakasiri ne vona e huriki ri luhoi tora. I uka ma ne vona e huriki i uka ma ri luhoi tora. 23^hPali na tahuna e huriki a tara ne Kristo ri vapopo, lakea ria lobo ri ta na tabele tebi, pali a viri polovavo, o a viri i uka ma i luhoi torea e Kristo i dili, bara i luhoi ta ri manga. 24ⁱPali e huriki lobo ri gi rata a nita propet, lakea a viri polovavo, o a viri i uka ma i luhoi torea e Kristo i dili, bara i longo a nita propet ne huriki, bara i padia a hatena. 25A niluhoi hale kapiloho vona bara ni taki tala, lakea bara i turume puru, i kavurikea a Vure, i taki tala na Vure i made muholi turane mua.

A Leho na Lotu Ge Nunu Kamumu

26^jI mavonga, mua e huriki a turagu, a ra mu gu ratea? Na tahuna mu vapopo, mua takutaku mu gu tahoka a linge, o mu gu tovo na ngava, o mu gu vakalongo a nitana Vure, o mu gu ta na tabele tebi, o tuveve polo a pelegona ngava tebi. A maki lobo mu ratea, mu ratea ge vakatora e huriki. 27E huriki ri ngaru ni ta na tabele tebi, ge ala rua o ala tolu kunana. Ge ta muga a viri tara, muri a viri tara ge ta. Muri a viri tara ge tuveve polo a ngavane tou. 28Pali ge uka tara viri ge tuveve polo a ngava, naha ni ta na tabele tebi. O mangaulu kunana. O taki mule ioe, o taki kunanea a Vure. 29^kA bakovi ala rua o ala tolu to go ta propet. E huriki ranga ri gi luhoi kado a ngavane tou. 30Na tahuna a viri tara i ta propet, lakea a viri tara i bole ranga ngava na Vure, a bakovi muga ge mangaulu, ge ta taro a viri tara. 31Na naro iea mua lobo bara mu ta propet takutaku. Mua lobo bara mu tovo. Mua lobo bara ni vakatora. 32A viri i ta propet i matakari a nitora iea. 33A Vure i uka ma i ngaru a lotu ge vakae viliha. I ngarua ge nunu kamumu na nivalemu.

I ramai a naro na tara ne Kristo na tanga lobo, 34^le huriki a ngatavine, i uka ma ri gi ta na vaponga. Nahea ri gi ta. Ri gi made polotano ne huriki a bakovi. A Vinara tara, i ta mavonga. 35Ge tahoka tara maki ri gi ngaru ni nana vona, ri gi nana e girihine ria na ruma. A maki ni maruhu vona a ngatavine ge ta na vaponga na tara ne Kristo.

36I navai? Mua kunana mu vakabelea a nitana Vure? A nitana Vure i bele kunana ne mua? 37^mE rei a viri ne mua i luhoi ta ia a propet, o ia a bakovi na Vure, ge taki tala ne mua, na ngava a herea, i valai ne Bakovi Dagi. 38E rei a viri i uka ma i longokilalea a ngava a herea, mua ranga, naha ni matakilalea a bakovi iea.

39I mavonga, mua e huriki a turagu, a ngaru mu gu ngaru hateka ni ta propet. Naha ni ta pupukari e huriki ri gi ta na tabele tebi. 40Pali a maki lobo ni gi rata na naro kamumu, ge ramai kamumu a naro.

^h 14:23 Apo 2:13 ⁱ 14:24 Ion 16:8 ^j 14:26 1Ko 12:8-10 ^k 14:29 1Tes 5:21

^l 14:34 1Ko 11:3; 1Tim 2:12 ^m 14:37 1Ion 4:6

E Kristo i Mahuri Mule

15 ¹Mua e huriki a turagu, ngane a ngaru ni vakalohoka tabu mua vona a Velenga Kamumu a vara mua vona hosi. Na tahuna mu longoa, mu luhoi torea, ngane mu pesi tora vona. ²A Velenga Kamumu iea ge korimule mua. Pali mu gu luhoi tora mavonga a ngava a vara mua vona hosi. Ge uka, bara mu luhoi tora tavula.

³A ngava dagi e Kristo i vakalongo iau vona, iau tara a vakalongo mua vona, ra i maea: E Kristo i mate, ge bole a mapana naro hale ne hita, i muri mai a ngava ni here puru hosi na Hinere. ⁴I mate, ni tanu. Muri na parava i tolu i mahuri mule, i muri mai a ngava ni here puru hosi na Hinere. ⁵Muri i bele ne Sipas. Muri i bele ne huriki a murimuri ala 12. ⁶Muri i bele ne huriki a turane hita ala 500, i tahoka a polona. I kupo ne ria ri tabana. Pali ranga ne ria ri mate pali. ⁷Muri i bele ne lakop. Muri i bele ne huriki a apostolo. ⁸Muri liu i bele nau. I manga iau a viri ni poda muri liu.

⁹Iau a apostolo, a muri liu ne huriki a apostolo ranga. I uka ma a bakovi kamumu ni gi gale iau ge iau a apostolo, a vuhuna hosi a vakamadihi a tara na Vure. ¹⁰Pali a Vure i rata kamumu iau, i rata iau a bele manga iau ngane. A Vure i rata kamumu iau, i uka ma i rata tavula, a vuhuna a leho tora hateka ne huriki a apostolo ranga. Pali i uka ma iau a leho tora hateka. A Vure i rata kamumu iau, lakea a leho tora hateka. ¹¹Iau a vara mua, o ria ri vara mua, i uka maki. Mi vakalongo ne mua a Velenga Kamumu iea. Ia a Velenga Kamumu mu luhoi torea.

Muri Ma e Huriki Ri Mate Bara Ri Mahuri Mule

¹²Mi taki tala ne huriki vona, e Kristo i mahuri mule na matenga. Pali i navai ranga ne mua mu taki ta i uka ma si gi mahuri mule na matenga? ¹³Ge muholi a ngava nga, e Kristo tara i uka ma i mahuri mule. ¹⁴Pali ge muholi e Kristo i uka ma i mahuri mule, mi tovo tavula e huriki. Mua ranga, mu luhoi tora tavula. ¹⁵I uka ma ge ngi kunana, pali ge muholi e Kristo i uka ma i mahuri mule, mia ngane mi tami mua na Vure, a vuhuna mi taki tala ne huriki, a Vure i vakamahuria e Kristo. Pali ge muholi i uka tara viri ge mahuri mule, e Kristo tara, a Vure i uka ma i vakamahuri mulea. ¹⁶Ge muholi i uka tara viri ge mahuri mule, e Kristo tara i uka ma i mahuri mule. ¹⁷Pali ge muholi e Kristo i uka ma i mahuri mule, mu luhoi tora tavula, a naro hale ne mua i tabana. ¹⁸Lakea e huriki ri luhoi torea e Kristo ri mate pali, ri puru pali na kanono. ¹⁹Hita bara si luhoi torea e Kristo ge kori hita koea na malala kunana, bara si matasia liu ne huriki lobo na malala.

ⁿ 15:3 Ais 53:5-12 ^o 15:4 Mat 12:40; Apo 2:24-32 ^p 15:5 Mat 28:16-17; Luk 24:34

^q 15:7 Apo 1:3-4 ^r 15:8 Apo 9:3-6 ^s 15:9 Epe 3:8; 1Tim 1:15 ^t 15:10 2Ko 11:23

²⁰Pali i muholi hateka. E Kristo i mahuri mule na matenga. I mahuri mule muga ne huriki lobo ri mate pali.^u I vakasiri manga i muholi hateka, hita ranga, si gi mahuri mule muri ma. ²¹vA matenga i bele na bakovi tara. I mavonga kunana, a nimahuri mule na matenga i valai na bakovi tara. ²²E Adam ra viri i vakabelea a matenga, lakea hita lobo si mate. Pali e Kristo a viri i rata hita lobo si gi mahuri mule. ²³wBara i ramai a hini a Vure i luhoi purua. E Kristo i mahuri mule muga. Muri ma, na tahuna ge hamule valai, e huriki a ngate ne Kristo bara ri mahuri mule. ²⁴Muri a nilobona parava bara i bele. Na tahuna iea e Kristo bara i vakalobo e huriki a matakari, a maka nitara, i habi na limane Tamana a harikianga na Vure, ²⁵xa vuhuna e Kristo bara i matakari taro, ge vano ge harena na tahuna i ratapile e huriki a pile vona. ²⁶yA ikuna pile ge ratapilea, a matenga, ²⁷za vuhuna a ngava ni here maea, “A Vure i ru na limana a maki lobo, ge matakari.” Pali a ngava, “A Vure ge ru na limana a maki lobo,” i kavakava a Vure i uka ma ge tabuli na limane Kristo. ²⁸Na tahuna a maki lobo ge tabuli polotano ne Kristo, muri e Tuna ge ru mule ia na limana Vure, ra viri i habi na limane Tuna a maki lobo. Na naro iea, a Vure ge matakari a maki lobo.

²⁹Ge muholi i uka tara viri ge mahuri mule na matenga, i navai e huriki ri bole a hilova na murine huriki ri mate pali? ³⁰qPali mia? Na parava vakaroro mi laho na dala na vuranga, mi gi vakalongo e huriki vona e Kristo. ³¹Mua e huriki a turagu, hita lobo si rihi e Isu Kristo a Bakovi Dagi ne hita. A vivi ne mua, a ta maea, “Na parava vakaroro e huriki ri ngaru ni rabalaki iau.” ³²bHosi a vaubi na maka livoa o Epesus. I uka ma a luhoi a maki na malala, a rata mavonga. Iau bara luhoi kunana a maki na malala, i uka ma ga vaubi. Ge muholi i uka tara viri ge mahuri mule na matenga, bara i manga e huriki ranga ri taki, “Si gi kani, si gi ninu, a vuhuna kuduvi bara si mate.” ³³Naha ni tami mule mua. “A bakovi kamumu bara i laho turana bakovi hale, a naronu bakovi kamumu bara i mapulo, i hale.” ³⁴Mu bole mule a niluhoi kamumu ne mua, mu lobo ni rata a naro hale. I tahoka e huriki ranga i uka ma ri lohoka na Vure. A ta maea, mu gu maruhu.

A Kakaina Viri i Mahuri Mule Bara i Mareli

³⁵E huriki ranga ri nana maea, “Re huriki ri mate pali, ri gi mahuri mule navai? Ge mata navai a kakaine ria na tahuna ri mahuri mule?” ³⁶e Huriki ri nana maea, ri manga! A maki si varo, bara i mate taro, muri bara i rike. ³⁷Pali a maki si varo i uka ma i mata manga a hamona

^u 15:20 A nita Grik i ta vakakika na viri i mate ‘i mahita.’ ^v 15:21 Rom 5:12

^w 15:23 1Tes 4:16; Kap 20:5 ^x 15:25 Mat 22:44 ^y 15:26 Kap 20:14 ^z 15:27 Sng 8:6

^a 15:30 Rom 8:36 ^b 15:32 Ais 22:13 ^c 15:36 Ion 12:24

ge rike muri ma. Ia a vutu kunana, a vutuna vit o a maki tara. ³⁸Pali a Vure i rata a vutuna maki takutaku ge tahoka a gamona i mata tebi, na ningaru vona. ³⁹A bobona bakovi i tebi na bobona boro. A bobona kadirovo i tebi. A bobona manu i tebi. I kupo, i legelege a bobona maki. ⁴⁰A maki na hunu, i tebi a kakaina. A maki na malala, i tebi a kakaina. A nipara na maki na hunu i tebi na nipara na maki na malala. ⁴¹A nipara na haro i tebi na nipara na keva. A nipara na hada i tebi. A hada takutaku, i tebi a nipara ne ria.

⁴²I mavonga kunana a naro ni mahuri mule. A podane hita ni tanu bara i bera. Pali a kakaina viri i mahuri mule i uka ma ge bera. ⁴³^dA kakaine hita i mate ni tanu, a maki tavula. A kakaine hita i mahuri mule, i bagetu hateka. A kakaine hita i mate, ni tanu, i uka ma i tora. Pali a kakaine hita i mahuri mule, i tora hateka. ⁴⁴A kakaina viri si tanua, a maki na malala. Pali a kakaina viri i mahuri mule, a maki na hunu. I tahoka a kakaine hita na malala. I tahoka a kakaine hita muri ma na hunu. ⁴⁵^eNi here puru hosi, i maea, “A bakovi muga, re Adam, ni ratarike, i bele a bakovi mahuri.” Pali e Adam muri, re Kristo, ia a hanu ni habi a nimahuri ne huriki. ⁴⁶A maki na malala i bele muga. Muri a maki na hunu i bole a murina. ⁴⁷A bakovi muga, a bakovi na malala, ni ratarike na habulo. Pali a bakovi i muri, a bakovi na hunu. ⁴⁸E huriki a bakovi na malala ri manga ra bakovi ni rata na habulo. Pali e huriki a tara ne Kristo ri manga ra bakovi i valai na hunu. ⁴⁹Ngane si manga a bakovi ni rata na habulo. Pali muri ma bara si bele manga ra bakovi i valai na hunu.

A Nimulangi

⁵⁰Mua e huriki a turagu, a taki mua, a kakaine hita na malala, i uka ma ge dili na harikianga na Vure. A kakaine hita, ra i mate kilala, i uka ma ge dili na harikianga na Vure, ra i tabuli vakaroro. ⁵¹^fMu longo! Ga vakalongo mua vona a ngava kapiloho. I uka ma ge huriki lobo ri gi mate. Pali hita lobo bara si mareli ⁵²malaviriri kunana, i manga a matana viri i marakumisi. Bara i bele na tahuna ni vaki a ikuna tavure. Bara ni vaki a tavure, lakea e huriki ri mate pali bara ri mahuri mule. Lakea hita e huriki si tabana ni mahuri, bara si mareli, si bole a kakaine hita i uka ma i mate kilala. ⁵³^gA kakaine hita i mate kilala bara i mareli, a kakaine hita karaba i uka ma ge mate. ⁵⁴^hNa tahuna i bele mavonga, a ngava ni here hosi bara i bele muholi, ra i maea,

“A Vure i mulangi,
i vakaloboa a matenga.”

^d 15:43 Pili 3:20-21 ^e 15:45 Vuh 2:7 ^f 15:51-52 Mat 24:31; 1Tes 4:15-17

^g 15:53 2Ko 5:4 ^h 15:54 Ais 25:8

55 ⁱ“O matenga, i vai a tuhamu go ratapile e huriki?

I vai a maheto vomu, go padimate e huriki vona?”

56 ^jA maheto na matenga, a naro hale. A vinara i habi a nitora na naro hale. 57 Pali si gi kavurikea a Vure. I rata hita si mulangi turane Isu Kristo, a Bakovi Dagi ne hita.

58 I mavonga, o huriki a turagu, ra a ngaru hateka, mu pesi tora, mu paha taga. Mu habi vakaroro a hatene mua na leho ne Bakovi Dagi, a vuhuna mu lohoka vona, a leho mu ratea ne Bakovi Dagi, i uka ma ge velu tavula.

A Nihabi ne Huriki a Tara ne Kristo

16 ¹Ngane ga taki tabu mua vona a naro na ni ru kadolu a moni ni kori e huriki a tara ne Kristo o Ierusalem. Mu rata manga a hini a taki e huriki a tara ne Kristo o Galesia. ²Na Sande lobo, mua takutaku mu ru kadolu ranga moni mu bole na parava takutaku. Mu rata mavonga, na tahuna a lakene i uka ma mu gu papahari ni matakana a moni ni vakaru lakea ne ria. ³Na tahuna a bele iene, mu vulaki ranga bakovi, ga rudu ria, ri gi taparakia o Ierusalem a kinori ne mua. Ga herea a raukea to go vakasiri o Ierusalem, ri gi matakilala tou, tou a bakovi kamumu. ⁴Pali iau ga masia ge kamumu ga vano, bara to laho turagu.

A Nihavai ne Paulus

⁵Iau bara lakea taro na tabeke ne Masedonia, ga laho taro vonga. Muri bara lakene, bara gosi mua. ⁶^mA ngaru ni made tabaka turane mua. Bara made turane mua na tahuna na malangia. Muri, ga pe mua, ga lokovai, bara mu kori iau na nilaho nau. ⁷Iau bara lakene ngane, i uka ma ge kamumu, a vuhuna bara laho polopolo kunana. E Bakovi Dagi ge ngaru, a ngaru ga made tabaka turane mua. ⁸Pali ngane ga made taro o Epesus, ge lobo taro a habu na Pentekos, ⁹^a vuhuna a Vure i kado puru pali a dalagu ga rata a leho dagi vona, ga vakabele a kanena dagi. Ri ala kupo hateka ri gege iau koea.

¹⁰^oNa tahuna e Timoti i bele iene, mu rata kamumua, i uka ma ge mangenge. I rata a leho ne Bakovi Dagi manga iau. ¹¹^pNahea tara viri ge biu ia. Mu tuhoria na tahuna i ngaru ni hamule valai nau, ge pe mua na nivalemu. A pasimata vona e Timoti ge hamule valai turana e huriki e turane hita.

¹²^qE Apolos, e turane hita, a taki torea ge vano turana e huriki a turane hita, ri gi matai mua. Pali i uka ma i ngaru. Muri ma, ia ge malopi, bara i lakene, ge matai mua.

ⁱ 15:55 Hos 13:14 ^j 15:56 Rom 7:13 ^k 16:1 Rom 15:25-26; 2Ko 8:1-9 ^l 16:5 Apo 19:21
^m 16:6 Rom 15:24 ⁿ 16:9 Apo 19:8-10; 2Ko 2:12 ^o 16:10 1Ko 4:17 ^p 16:11 1Tim 4:12
^q 16:12 1Ko 3:6

A Nilobona Ngava

¹³ Mu matadoko. Mu pesi tata na niluhoi tora. Naha ni mangenge, mu kinigao. ¹⁴ A maki lobo mu rata, mu rata na naro na nivangaru.

¹⁵ [†] Mu lohoka vona a kabu ne Stepanas. Ri pulo a narone ria muga ne huriki lobo na tabeke ne Akaia. Ri habi a hatene ria ni tuhori e huriki a tara ne Kristo. Mua e huriki a turagu, a ngaru mu gu ¹⁶ longototo e huriki a bakovi maea, turana e huriki ri rata a leho ne Bakovi Dagi. ¹⁷ A vivi vona e Stepanas, e Portunatus, e Akaikus to valai koea, to matai iau. To valai na murine mua, ¹⁸ to vakakamumu a hategu. Mua ranga, to vakakamumu a hatene mua. Mu togo e huriki a bakovi maea.

¹⁹ [§] E huriki a tara ne Kristo na tanga lobo na tabeke ne Asia ri talo rike a haro ne mua. E Akuila rua e Prisila, e huriki a tara ne Kristo ri vapopo na ruma ne rua, ri talo rike na rane Bakovi Dagi a haro kamumu ne mua. ²⁰ E huriki e turane hita ri talo mua. Mu vatagui na naro kamumu.

²¹ Iau, e Paulus, a herea na limagu a nitalo nau i lakene mua.

²² [¶] E rei a viri i uka ma i ngarua e Bakovi Dagi, a Vure ge rudurahea. O valai, Bakovi Dagi ne mia![¶]

²³ E Isu, a Bakovi Dagi, ge rata kamumu mua.

²⁴ A ngaru hateka mua, ra mu rihi e Isu Kristo. I muholi.

[†] 16:15 1Ko 1:16 [§] 16:19 Apo 18:2,18,26 [¶] 16:22 Gal 1:8-9; Kap 22:20 [¶] 16:22 A ngava e 'Maranata' na nita Aram i manga i maea, 'O valai, Bakovi Dagi ne mia!'